

Çil madyan

ÇİL MADYAN. Nağıl. Azyaşlı uşaqlar və ibtidai sinif şagirdləri üçün
vəsait. Bakı: Çasıoğlu, 2001.-12 s. Şəkili

Ç 4702060105-456
082-01

© “Çasıoğlu” nəşriyyatı, 2001

B

iri var idi, biri yox idi, göyün altında, yerin üstündə bir şah oğlu var idi. Bu şah oğlunun bir göy atı var idi. Şah oğlu hər gün göy atını minər, meydana çıxıb şəhərin bütün yaxşı at minənlərini çağırardı. Atlılar yığıldılar. Şah oğlu atlılarla cıdırı çıxardı. Cıdırı şah oğlunun göy atı bütün atları keçərdi.

Şah oğlunun bir də göyçək bir bacısı var idi. Şərt kəsmişdi ki, cıdırı hər kimin atı göy atı ötsə, bacını ona verib, toy eyləyib, özümə qohum eləyəcəyəm.

Bu şəhərdə kasıblıqla gün keçirən İlyas adlı bir oğlan var idi. İlyasın da gözəllikdə şah oğlunun bacısından gözəl, ağılda ondan da ağıllı bir bacısı var idi. Şah oğlunun şərtini İlyas da eşitmişdi. Bilmirdi nə təhər eləsin ki, şah oğluna üstün gəlsin. İlyasın bacısı qardaşını fikirli görüb soruşdu:

-Qurbanın olum, qardaş, sənə gələn qada-bala mənə gəlsin, söylə görüm niyə fikirlisən?

İlyas dedi:

-Bacı, can bacı, fikirli olmayım, neyləyim? Bu gün şah oğlu göy atı minib cıdırə çıxmışdı. Cıdırda sən bilirsən ki, bu şəhərdə şah oğlunun göy atını keçən at tapılmaz. İndi iş o yerə gəlib çıxıb ki, şah oğlu şərt kəsib hər kimin atı göy atı keçsə, bacısını ona verib onu özünə qohum eləyəcək. Doğrusu bu məni çox düşündürür. Deyirəm görəsən dünyada heç elə at olarmı ki, şah oğlunun atını keçə. Ya elə hər şeyin yaxşısı bu dünyada şahlara verilib?..

Bacısı dedi:

-Qardaş bu nədir ki, sən bunun fikrini çəkirsən? Get bir yəhər al, iki tuluq da çaxır. Mən səni göndərim, şah oğlunun atını ötəni gətir.

İlyas getdi bir yəhər aldı, iki tuluq da çaxır. Bacısının yanına qayıtdı. Bacısı dedi:

-Qardaş, yəhəri, iki tuluq çaxır da götür bax bu tərəfə get. Gedərsən, gedərsən, bir meşəyə çatarsan. Meşədə yol haçalanar, üç olar. Nə sol yolla, nə də sağ yolla getmə. Orta yolla gedərsən. Az gedərsən, çox gedərsən bir dəryaya çatarsan. Dəryanın kənarında bir bulaq var. Bulağın suyu axıb bir hovuzə tökülür, o dəryada bir çil madyan var. Gündə bir yol çıxar, gələr, haman hovuzdan su içər, qayıdar dəryaya girər. Sən iki tuluq çaxırı hovuzə tökərsən, olmaya atın gözüne görünəsən, yoxsa səni tikə-tikə eləyər. Bir tərəfdə gizlənersən. Çil madyan dəryadan çıxar, gələr, hovuzdakı sudan içər. Çaxır ona əsər eləyər, məst olar, yıxılar. Onda cəld gizləndiyin yerdən çıxarsan, yəhəri çil atın belinə basıb minərsən. Nə qədər ayaq-baş vurub, soncuq atarsa, o yan-bu yana qaçarsa, sən üstündən düşməzsən. Yalından bərk yapışıb, yəhərə yaslanarsan. Bir az keçər, çil madyan sakitləşər. Ondan sonra götürüb, gələrsən. Şah oğlunun göy atı, çil madyanın tozuna da yetişə bilməz.

İlyas bacısı ilə halal-hümmət eləyib yəhəri, çaxır tuluqlarını götürüb yola düşdü. Bacısı öyrətdiyi yol ilə, çox getdi, az dayandı, az getdi, çox dayandı, axır ki, bir günortaüstü gəlib haman dəryanın kənarına çatdı. Çaxır tuluqlarını hovuzə tökdü. Özü də bir yanda gizləndi. Az keçdi, çox keçdi, dəryadan bir madyan çıxdı. Gəlib hovuzdakı sudan içdi. İlyas baxdı ki, çaxır deyəsən ata əsər eləyib. Cəld gizləndiyi yerdən çıxdı, yəhəri belinə vurdu, üstünə mindi. Çil madyan ayaq-baş atdı, soncuqladı. O yana-bu yana qaçdı, atıldı, düşdü. İlyas çil madyanın yalından tutub bərk durdu. At yavaşdı. İlyas onu sürüb təpələrdən yel kimi, dərələrdən sel kimi gəldi, bacısının yanına çatdı. Bacısı qardaşını çil madyanın üstündə görüb şad olub, dedi:

-Qardaş, indi çil madyanı sür. Şah oğlunun göy atıyla yarışa giriş.

İlyas çil madyanı sürdü, o vaxt yetişdi ki, şah oğlu göy atı ortada oynadı deyirdi:

-Bir oğlan istəyirəm, atını sürsün, mənimlə cıdıra çıxsın. Göy atımı ötüb keçsin, mənimlə qohum olsun.

İlyas çil madyanı şah oğlunun göy atına yanaşdırıb dedi:

-Şah oğlu, sözünə doğru çıxsan, mən səninlə cıdıra çıxaram.

Şah oğlu dedi:

-Mənim sözüm sözdür. Atın mənim atımı keçsə səninlə qohumam.

Şah oğlu ilə İlyas atları qoşalaşdırdılar. Çil madyan ağzını ayırıb, quyruğunu dik tutub götürüldü. Şah oğlunun göy atı nə qədər qaçdısa onun tozuna da yetişə bilmədi. Çil madyan mərəyə yetişdi, orada dayandı. Şah oğlu ciğallıq elədi dedi:

-Bir dəfə at ötməklə mərc tamam olmur. Bu baş da çapaq.

İlyas razı oldu. Atları bir baş da çapdılar. Yenə çil madyan şah oğlunun göy atını yarı yolda qoydu. Yığılan adamlar İlyasa «sağ ol» dedilər. Şah oğlu atını sürüb qayıtdı. Əhvalatı vəzirinə-vəkilinə söylədi. İlyas da çil madyanı sürüb evlərinə gəldi, əhvalatı öz bacısına danışdı. Bacısı bundan şad olub dedi:

-Qardaş, indi get
şah oğluna de şərtə əməl
eləyib, bacısını versin.

İlyas şah oğlunun
yanına gəlməkdə olsun,
sənə şah oğlundan
danışım. Şah oğlu
ürəkdə dediyindən
dönmüşdü. Bacısını
İlyasa vermək istəmirdi.
Amma bunu açıqdan-
açığa eləmək istəmirdi
ki, el içində yalançı
çıxmasın. Ona görə
vəzirinə dedi:

-Vəzir, bu barədə
tədbirin nədir?

Vəzir dedi:

-Şahzadə sağ olsun. İlyas gələr, deyərsən, getsin uçuq dağdan ilanının əlindən qızıl sandığı alsın, gətirsin. Oraya indiye kimi minlərlə pəhlivanlar gedib hamısını ilan vurub öldürüb. Onu da ilan vurub öldürər, sən də şərtdən qurtararsan.

Elə bunlar bu sözdə idilər, İlyas gəldi, dedi:

-Şah oğlu, atım sənin atını keçdi, şərtinə əməl elə!

Şah oğlu dedi:

-Mənim sözüm sözdür. Bacımı sənə verəcəyəm. Amma bacıma cehiz gərəkdir. Get, uçuq dağdan, ilanının əlindən qızıl sandığı al gətir, bacımı sənə verim.

İlyas bacısının yanına qayıtdı. Bacısı bunu bikef görüb dedi:

-Qardaş, qurbanın olum, sənə gələn qada-bala mənə gəlsin. Nə olub, niyə bikefsən?

İlyas dedi:

-Şah oğlu deyir: «Get, uçuq dağdan ilanının əlindən qızıl sandığı al, gətir, bacımı sənə verim».

Bacısı dedi:

-Qardaş, bundan ötrü niyə bikef olursan? Çək, çil madyanı min, sür. İki gün yol gedərsən, üçüncü gün uçuq dağa yetişərsən. Uçuq dağda qızıl sandığı taparsan. Bir ilan vaxt-bi vaxt haman qızıl sandığın başına dolanır. Bir gecə-gündüzdə birçə dəfə başını quyruğunun üstünə qoyur, bir hovur yatır. Gözləyərsən. Elə ki ilan yatdı, atdan düşər, cəld qızıl sandığı götürüb, çil madyana minər, qaçarsan. İlan qanadlı ildir. Qanadlanıb uçacaq ki, sənə yetişsin. Ancaq qorxma, yetişə bilməyəcək. Sən çil madyanı sürüb qızıl sandığı gətirərsən, şah oğluna verərsən.

İlyas çil madyanı yəhərlədi, mindi, yola düşdü. İki gün yol getdi, üçüncü gün uçuq dağa yetişdi. Axtardı, axtardı qızıl sandığı tapdı. Gördü, doğrudan da bir ilan sandığın başına fır-fır fırlanır. Bir tərəfdə gizlənib bir gün, bir gecə gözlədi. Bir də baxdı ki, ilan başını quyruğunun üstünə qoyub, yuxuya getdi. İlyas cəld çil madyandan asırılıb düşdü. Qızıl sandığı götürdü, atın üstünə tullayıb yola düşdü. İlan işi başa düşdü. Qanadlandı, İlyasın dalınca düşdü. Amma nə qədər uçdusa, çil madyana yetişə bilmədi. Çil madyan dərələrdən sel kimi, təpələrdən yel kimi, iki günlük yolu bir gündə keçib İlyası şəhərə yetirdi. İlyas evlərinə yetişib çil madyandan düşdü. Bacısının yanına gəldi. Bacısı qardaşının qızıl sandığı gətirdiyinə çox sevindi. İlyas sandığı götürüb şah oğlunun yanına getdi. Qızıl sandığı şah oğluna verdi, dedi:

-Şah oğlu, qızıl sandığı gətirdim, sözünə doğru çıx, bacını mənə ver!

Şah oğlu qızıl sandığı İlyasdan alıb dedi:

-Get, sabah yanıma gəl.

İlyas evlərinə qayıtdı. Şah oğlu yenə də üzünü vəzirə tutub dedi:

-Vəzir, İlyas getdi, uçuq dağdan ilanının əlindən sandığı alıb gətirdi. İndi tədbirin nədir?

Vəzir dedi:

-Şahzadə sağ olsun, sabah İlyas yanına gələndə, göndər getsin

div qarisından bağı boğçanı alıb gətirsin. Arxayın ol, ilandan qurtardısı, divdən can qurtara bilməz.

Sabah açıldı. İlyas şah oğlunun yanına gəldi, dedi:

-Şah oğlu, sözündən dönmə, bacını ver aparım.

Şah oğlu dedi:

-Mənim sözüm sözdür, bacım sənindir. Ancaq bir iş də var. Get, div qarisından bağı boğçanı al gətir, bacımı verim apar.

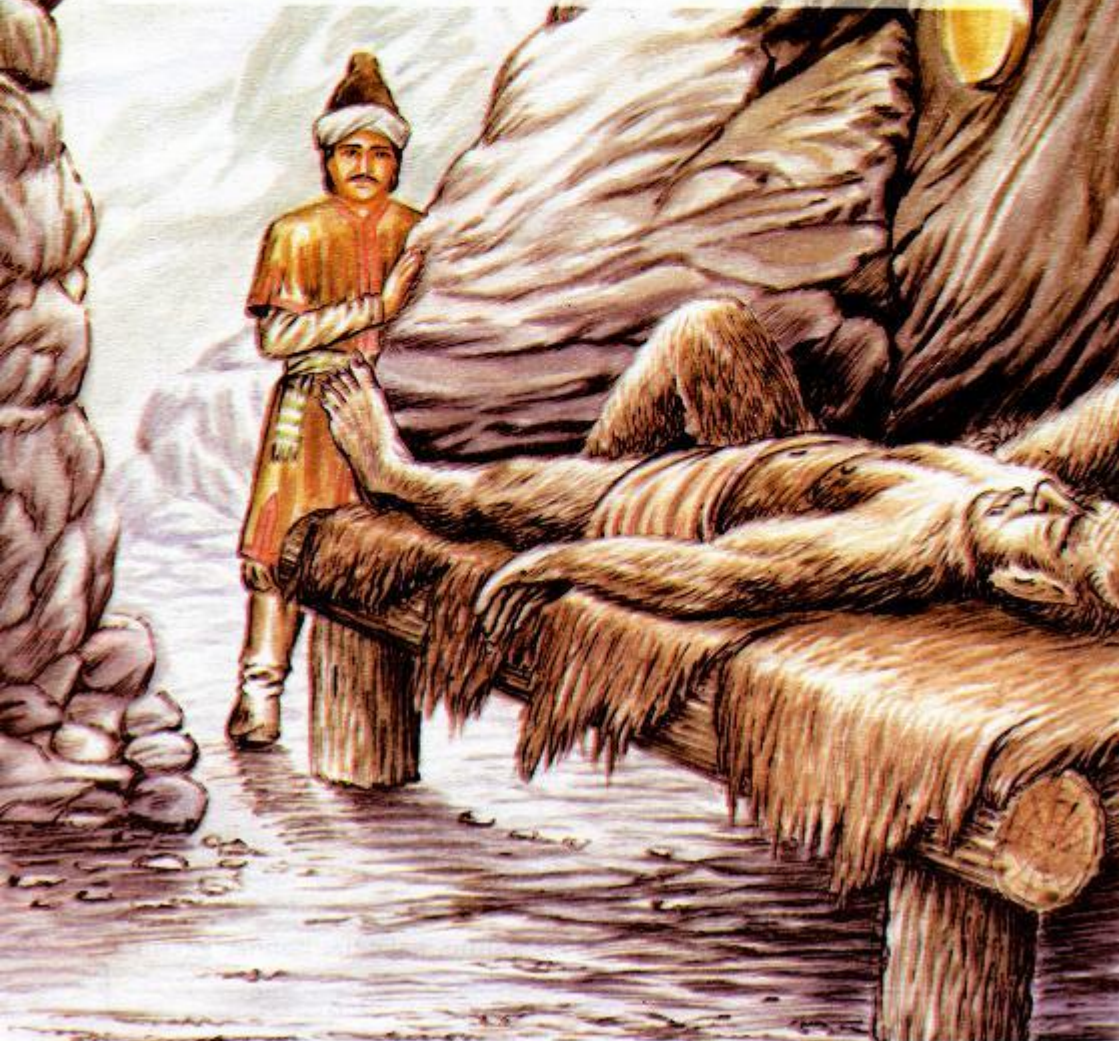
İlyas bikef halda bacısının yanına qayıtdı. Bacısı dedi:

-Qardaş, qurbanın olum, sənə gələn qada-bala mənə gəlsin, niyə bikefsən? Sənə nə olub?

İlyas dedi:

-Bacı, can bacı, şah oğlu məni div qarisından bağı boğçanı alıb gətirməyə göndərir.

Bacısı dedi:

-Bundan ötrü niyə biki olursan? Çil madyanı minərsən, üç gün yol gedərsən. Dördüncü günü bir dağa yetişərsən. Dağda bir div qarısı var. Evinde yük yığılıb. Bağlı boğça yükün üstündədir. Birtəhər elərsən ki, qarı səni görməsin. Çil madyandan düşər, içəri girər, yükün üstündə tez bağlı boğçanı götürər, çıxar ata minər, sürərsən. Səs gələr... Olmaya, olmaya geri baxasan. Geri baxsan daş olarsan. Div qarısı dalınca düşüb gələcək. Amma sənə yetişə bilməyəcək. Sən çil madyanı sürər, bağlı boğçanı gətirər, şah oğluna verərsən.

İlyas bacısının dediyi kimi elədi. Çil madyanı yəhərlədi. Mindi, üç gün yol getdi. Dördüncü gün haman dağa yetişdi. Axtarıb div qarısının evini tapdı. Atdan düşüb içəriyə girdi. Div qarısı təndirə çörək yapırdı. İlyası görmədi. İlyas baxdı ki, bağlı boğça yükün üstündədir. Yavaşca götürüb evdən çıxdı. Cəld ata minib yola düşdü. Bir az getmişdi bir də bir səs eşitdi. İstədi dönüb baxsın, bacısının tapşırığı yadına düşdü, geri baxdı. Qarı nə qədər səs-küy qaldırırsa, İlyas fikir vermədi. Atı sürüb şəhərə çatdı. Bağlı boğçanı gətirib, şah oğluna verdi. Şah oğlu İlyası orada qoyub, özü bir bəhanə ilə vəzirin yanına gəldi.

-Vəzir, İlyas, bağlı boğçanı da gətiribdi. İndi tədbirin nədir?

Vəzir dedi:

-Göndər getsin, indi də div qocasından dəfi alsın, gətirsin.

Şah oğlu geri dönüb İlyasa dedi:

-Get, div qocasından dəfi al gətir, bacıma toy eləyim, sənə verim.

İlyas bacısının yanına qayıtdı. Əhvalatı ona danışdı.

Bacısı dedi:

-Qardaş, qurbanın olum, çil madyanı min. Dörd gün gedərsən, beşinci günü bir dağa yetişərsən. Dağda bağlı boğçanı gətirdiyin div qarısının qardaşı olur. Gözləyərsən, div yuxuya gedər. Dəf yuxarıdan asılıb, götürərsən. Cəld ata minər, gələrsən. Amma yenə də deyirəm, gələndə geri baxmazsan.

İlyas çil madyanı mindi. Dörd gün yol getdi. Beşinci günü dağda diva yetişdi, gözlədi div yuxuya getdi, tez atdan düşüb içəri girdi, yuxarıdan asılmış dəfi götürüb çil madyana mindi. Div yuxudan oyanıb İlyasın dalınca düşdü. Ancaq nə qədər qaçdısa, İlyasa yetişə bilmədi. İlyas çil madyanı sürüb gəldi, dəfi şah oğluna verdi. Şah oğlu gördü İlyas dəfi də gətirdi. Tamam şərtləri yerinə yetirdi. Əgər bacısını buna verməsə, el içində hörmətdən düşəcək. Məcbur olub bacısını İlyasa verdi. Ancaq toy günü ondan soruşdu:

-İlyas, düzünü de görüm, sənə bu işdə kim kömək elədi?

İlyas əhvalatı ona danışdı. Şah oğlu əmr elədi İlyasın bacısını gətirdilər. Şah oğlu baxdı ki, adi bir qız ona üstün gəlib. Üzünü qıza tutub soruşdu:

-Ay qız, mən şah oğlu, siz rəiyyət uşağı... Bəs de görüm, bu necə oldu ki, siz mənə üstün gəldiniz?

Qız dedi:

-Şahzadə sağ olsun, iş şahlıqda, rəiyyətlikdə deyil. Biz buna görə sənə üstün gəldik ki, sən bilmədiyən şeyləri bilirik. Bir də öz işimizdə səndən möhkəm idik. Dünyada bilik, bir də iradə hər şeyə üstün gələr.

ÇİL MADYAN

Nağıl

*Azyaşlı uşaqlar və ibtidai sinif şagirdləri
üçün vəsait*

Nəşriyyatın direktoru
Mətbəənin direktoru
Redaktoru
Texniki redaktoru
və kompüter dizaynı
Rəssam

E.A.Əliyev
S.O.Mustafayev
Ə.Q.Quliyev
F.Z.Kərimov
C.Dərbəndi

Yığılmağa verilib 15.09.2001. Çapa imzalanıb 23.10.2001.
Formatı 60x90 1/8. Ş.ç.v. 1,5. Şərti rəng ottiski 6. Ofset çapı.
Sifariş № 180. Sayı 5000 nüsxə. Qiyməti müqavilə ilə.

*"Çaşıoğlu" mətbəəsi
Bakı, M.Müşfiq küç. 2a.*